

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มที่ตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกรในจังหวัดแพร่

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองจำนวน 80 ราย และเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง 80 ราย รวมทั้งสิ้น 160 ราย โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ปัญหา และอุปสรรคในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

อายุ เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีอายุเฉลี่ย 48.24 ปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.16 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง มีอายุเฉลี่ย 49.05 ปี 47.44 ปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.61 และ 10.69 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 57.5 มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 5.70 ปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.62 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 6.24 ปี และ 5.16 ปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.11 และ 5.16 ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 94.38 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรร้อยละ 96.25 และ 92.50 ตามลำดับ

การรับรู้ต้นทุนในปีที่ผ่านมา เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 78.12 ทราบต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองในปีที่ผ่านมา ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งทราบต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมาร้อยละ 81.88 และ 71.25 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.72 มีความเห็นว่าต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมาสูง เมื่อเทียบกับพืชฤดูแล้งชนิดอื่น

การรับรู้ราคาในปีที่ผ่านมา เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 81.87 ทราบราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมา ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งทราบราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมาร้อยละ 92.50 และ 71.25 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.98 มีความระดับความพอใจต่อราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมาในระดับต่ำ

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (ครั้งต่อปี) เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเฉลี่ย 1.04 ครั้งต่อปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเฉลี่ย 1.34 ครั้งต่อปี และ 0.75 ครั้งต่อปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16 และ 1.00 ตามลำดับ

การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร (ครั้งต่อปี) เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ เฉลี่ย 3.81 ครั้งต่อปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.22 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ เฉลี่ย 4.14 ครั้งต่อปี และ 3.48 ครั้งต่อปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.32 และ 3.10 ตามลำดับ โดยแหล่งของข่าวสารที่เกษตรกรได้รับส่วนใหญ่ร้อยละ 31.75 มาจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ

การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 82.50 ไม่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งจากเจ้าหน้าที่ร้อยละ 30.00 และ 17.50 ตามลำดับ

ความรู้ในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ร้อยละ 55.00 มีระดับความรู้ในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในระดับมาก และมีคะแนนความรู้ในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งโดยเฉลี่ยเท่ากับ 13.80 คะแนน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.39 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีคะแนนความรู้เฉลี่ยในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งเท่ากับ 14.14 คะแนน และ 13.46 คะแนน ตามลำดับโดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากันคือ 2.38

ทัศนคติต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีระดับทัศนคติต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในระดับที่มาก ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีระดับทัศนคติต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในระดับปานกลาง และมีบางประเด็นที่เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีระดับทัศนคติที่แตกต่างกัน เช่น ข้อ 2 การปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในอนาคตจะช่วยปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีระดับทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับมาก แต่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีระดับทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง และ ข้อ 4 การปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในอนาคตไม่ทำให้เพิ่มศัตรูแก่ข้าว กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีระดับทัศนคติเห็นด้วยในระดับมาก แต่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีทัศนคติเห็นด้วยในระดับปานกลาง

แรงงานในครัวเรือน เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 2.49 คน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.56 คน และ 2.41 คน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 และ 0.98 ตามลำดับ

รายได้ของครัวเรือน (ต่อปี) เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 83,194.69 บาทต่อปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 143,270.13 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีรายได้ของในครัวเรือนเฉลี่ย 92,086.86 บาทต่อปี และ 74,302.50 บาทต่อปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 195,740.85 และ 53,217.61 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายของครุเรือน (ต่อปี) เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีค่าใช้จ่ายของครุเรือนเฉลี่ย จำนวน 16,025.75 บาทต่อปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 48,851.87 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีรายจ่ายของครุเรือนเฉลี่ย 62,791.50 บาทต่อปี และ 61,260.00 บาทต่อปี โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 54,858.42 และ 42,209.06 ตามลำดับ

ภาวะหนี้สิน เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีภาวะหนี้สินเฉลี่ย 45,287.50 บาท โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 64,173 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีภาวะหนี้สินเฉลี่ย 46,912.50 บาท และ 43,662.50 บาท โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 49,256.80 และ 76,539.75 ตามลำดับ

การทดสอบความเท่าเทียมกันของค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆ ระหว่างผู้ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งกับผู้ที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง

ระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งกับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ย 6.24 ปี ในขณะที่กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งได้รับการศึกษา 5.16 ปี

การรับรู้ต้นทุนในปีที่ผ่านมา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งกับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งทราบต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ร้อยละ 85.00 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งทราบต้นทุนในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 71.25

การรับรู้ราคาในปีที่ผ่านมา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ระหว่าง กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งกับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งทราบราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 92.50 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งทราบราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 71.25

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเฉลี่ย 1.34 ครั้งต่อปี ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเฉลี่ย 0.75 ครั้งต่อปี

การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง โดยกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ให้ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ร้อยละ 30.00 ส่วนกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งได้รับการสนับสนุนให้ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งจากเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 5.00

สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ อายุ การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร ความรู้ในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ทักษะคิดต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง แรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และภาวะหนี้สิน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อการจำแนกกลุ่มที่ตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมี 3 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ราคาในปีที่ผ่านมา การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และระดับการศึกษา มีผลต่อการจำแนกประเภทของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและเกษตรกรไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ อายุ การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ความรู้ในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง การรับรู้ต้นทุนในปีที่ผ่านมา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร ทักษะคิดต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง แรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และภาวะหนี้สิน ไม่มีผลต่อการจำแนกเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาอำนาจของสมการที่ได้จากตัวแปรทั้ง 3 นั้น ปรากฏว่า สมการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และมีอำนาจการจำแนกความแตกต่างระหว่างเกษตรกรกลุ่มที่ตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยค่า Eigenvalue มีค่าเท่ากับ 1.092

ค่า Canonical Correlation มีค่าเท่ากับ 7.22 ค่า Wilk's Lambda มีค่าเท่ากับ 0.478 และเมื่อนำสมการจำแนกกลุ่มที่ได้ไปทดสอบการคาดคะเน พบว่าสามารถพยากรณ์เกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและและเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ได้ถูกต้อง ร้อยละ 88.33

อภิปรายผล

ผลการศึกษาทางด้านการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เรียงลำดับตามความสำคัญ จากค่าสัมประสิทธิ์ของคะแนนมาตรฐานในตารางที่ 26 ดังนี้

1. การรับรู้ราคาในปีที่ผ่านมา เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลในทางบวกต่อกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและเกษตรกรไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีความแตกต่างกัน เกี่ยวกับการรับรู้ราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมา โดยเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งจะทราบราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งในปีที่ผ่านมา มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อเกษตรกรจะผลิตอะไรก็จะมีการศึกษาราคาของผลผลิตในฤดูกาลหรือในปีที่ผ่านมา ก่อน เมื่อเกษตรกรพอใจจึงตัดสินใจลงทุนทำการเพาะปลูก จึงสรุปได้ว่าราคาถั่วเหลืองในปีนี้มีผลกระทบต่อราคาถั่วเหลืองในปีต่อ ๆ ไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ แดน (2544) ที่พบว่า ราคาผลผลิตข้าวอินทรีย์เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลในทางบวกต่อเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เนื่องจากปริมาณผลผลิตและต้นทุนในการปลูกของกลุ่มที่ปลูกและไม่ปลูกข้าวอินทรีย์ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์สามารถขายได้สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกข้าวอินทรีย์ และเป็นไปตามแนวคิดของศรีสุรางค์และคณะ (2542) ที่กล่าวถึง การตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่แน่นอน แต่ก็พอกำหนดความน่าจะเป็นของสภาวะการณ์นั้นได้โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่จากตัวอย่างหรือปีที่ผ่านมา สอดคล้องกับการวิจัย (2527) ที่กล่าวถึงสิ่งจูงใจในการผลิตของเกษตรกรว่าเกษตรกรจะเพิ่มผลผลิตถ้าราคาในตลาดสูง ถ้าราคาต่ำก็ไม่ผลิตและถ้าราคาขึ้นๆลงๆมีความเสี่ยง เกษตรกรมักจะตัดสินใจไม่ผลิต

2. การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลในทางบวกต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง หมายความว่า เกษตรกรกลุ่มที่ปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เกษตร ในการส่งเสริมให้ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ โดยเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เกษตรให้ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งจะมีโอกาสที่จะปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ปลูก สอดคล้องกับทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ อ้างโดยมุกดา (2540) ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการเข้าใจในสิ่งใหม่ๆ ซึ่งการสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เช่น การแจกเชื้อไรโซเบียมให้เกษตรกร ก็ถือว่าเป็นการนำสิ่งใหม่ๆ ให้แก่เกษตรกร

3. ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลในทางบวกต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลือง ซึ่งหมายความว่า กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ อ้างโดยมุกดา (2540) ที่กล่าวถึงแรงจูงใจของมนุษย์ว่า มนุษย์มีความต้องการมีความรู้ และมีความต้องการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ซึ่งในสังคมมนุษย์ถือว่าบุคคลที่มีความระดับการศึกษาสูงถือว่ามีความรู้และมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี สอดคล้องกับรายงานของบุญสม (2529) ที่กล่าวว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสนใจอ่านข่าวสาร ถ้าระดับการศึกษาต่ำก็อ่านไม่ออก หรืออธิบายเข้าใจยาก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของชัยกิจ (2536) ที่พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตโคเนื้อ ผลการศึกษาของ เสนาะ (2540) ที่พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับโคขาวลำพูนของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาของ สุนทร (2536) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงแตกต่างกัน ผลการศึกษาของ วิฑูร (2538) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรมีผลต่อการขายน้ำยางสดและยางแผ่นของเกษตรกร และสอดคล้องกับผลการศึกษานพรัตน์ (2544 : 58) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการอยู่ร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามผลการศึกษารุ่นนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของเจริญ (2530) ที่พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร ผลการศึกษาของอลงกรณ์ (2534) พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ผลการศึกษาของมงคล (2539) พบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นและไม่เป็นสมาชิกสมาคมชาวไร่อ้อยเขลางค์นคร และขัดแย้งกับการศึกษา

ของทวิรัศมี (2544) ที่พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง

ส่วนตัวแปรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ได้แก่

1. อายุ ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เนื่องจากเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีอายุใกล้เคียงกันและไม่มีความแตกต่างกันมากนักซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาอินทร์โพธิ์ (2539 : 58) ที่กล่าวว่าไม่จำเป็นที่เกษตรกรที่มีอายุน้อยจะยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าเกษตรกรที่มีอายุกลางคนหรือสูงกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาของเจริญ (2534) ที่พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ในการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิทัศน์ (2534) ที่พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกกาแฟอาราบิก้า

อย่างไรก็ตามผลการศึกษารุ่นนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของปัญญา (2526) ที่ได้รายงานไว้ว่า อายุเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับของเกษตรกรรุ่นใหม่ เนื่องจาก เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับการศึกษามีความรู้ความสามารถและยังมีโอกาสทำการเกษตรได้อีกนาน ผลการศึกษาของอลงกรณ์ (2534) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ผลการศึกษาของ จันทวรรณ (2535) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด ผลการศึกษานพรัตน์ (2544) ที่พบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ผลการศึกษาวิฑูร (2538) ที่พบว่า อายุของเกษตรกรมีผลต่อการขายน้ำยางสดและแผ่นยาง และขัดแย้งกับผลการศึกษาของสมใจ อ่างโดยเฉลิมชนม์ (2538) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการยอมรับของใหม่

2. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีจำนวนที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรใกล้เคียงกันและไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

3. การรับรู้ต้นทุนในปีที่ผ่านมา ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เนื่องจากเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีจำนวนผู้ที่ทราบต้นทุนการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งใกล้เคียงกันและไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียวและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองถั่วเขียว เนื่องจากเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีระดับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมใกล้เคียงกันและไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ แสงอรุณ (2537) ที่พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่มีผลต่อการยอมรับการใช้สารจากสะดวกคุมแมลงศัตรูพืช

5. การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มผู้ปลูกและไม่ปลูก ถั่วเหลืองถั่วเขียวของเกษตรกร อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับข่าวสารไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิฆัมพร (2542) พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีผลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาของปฎิมา (2543) พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรเฉพาะเรื่อง โคเนื้อ ไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน แลสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เฉลิมชนม์ (2538) ที่พบว่า การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ เทคโนโลยีในการผลิตสุกรแม่พันธุ์ของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเอกชัย (2545) พบว่า การได้รับข่าวสารของเกษตรกรไม่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของนพรัตน์ (2544) ที่พบว่า การได้รับข่าวสารจากแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการอยู่ร่วมโครงการส่งเสริม ปลูกไม้เศรษฐกิจ ผลการศึกษาของแดน (2544) พบว่าการได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับข่าวอินทรีย์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มผู้ปลูกและไม่ปลูกข่าวอินทรีย์ ผลการศึกษาของสิริรัตน์ (2532) ที่พบว่า การติดตามข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมของชาวนา ผลการศึกษาของ วัชรินทร์ (2539) ที่พบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางด้านป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกป่าชุมชนของเกษตรกร ผลการศึกษาของวิฑูร (2538) ที่พบว่า การให้ความสำคัญของแหล่งที่มาของข่าวสารมีผลต่อการขายน้ำยางสดและยางแผ่น และผลการศึกษาของวิไลภรณ์ (2538) ที่พบว่าเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองถั่วเขียวส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสาร

6. **ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง** ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เนื่องจาก เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความรู้เกี่ยวกับการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งใกล้เคียงกัน และไม่แตกต่างกันมาก ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของไพบุลย์และคณะ (2528) พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูก การดูแลรักษา กาแฟที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟอาราบิก้าบนที่สูง ผลการศึกษาของยุพวัลย์ (2540) ที่พบว่าการมีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อการส่งเสริมการปลูกผัก อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของแดน (2544) ที่พบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับเรื่องข้าวอินทรีย์มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อเกษตรกรในการตัดสินใจปลูกข้าวอินทรีย์

7. **ทัศนคติต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง** ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มผู้ปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม เนื่องจาก เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีระดับทัศนคติต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งใกล้เคียงกัน และไม่แตกต่างกันมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปฎิมา (2534) ที่พบว่า ทัศนคติต่อการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาของจรัส (2539) ที่พบว่า รายได้จากการเลี้ยงสุกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับการศึกษาของเสนาะ(2540) ที่พบว่า ทัศนคติต่อการเลี้ยงโคขาวลำพูนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับโคขาวลำพูน

8. **แรงงานในครัวเรือน** ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เนื่องจาก เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีแรงงานในครัวเรือนใกล้เคียงกันและไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของปฎิมา (2543) ที่พบว่าแรงงานทั้งหมดของครัวเรือนไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน ซึ่งสอดคล้องกับการผลศึกษาของจรัส (2539) พบว่าแรงงานในครัวเรือนไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตสุกรในจังหวัดน่าน และผลการศึกษาของเฉลิมชนม์ (2538) ที่พบว่า แรงงานรวมในฟาร์มไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตสุกรแม่พันธุ์ของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของชัยกิจ (2531) ที่พบว่าจำนวนแรงงานมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตโคเนื้อ

9. รายได้ของครัวเรือน ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เนื่องจากเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีรายได้ใกล้เคียงกัน และไม่แตกต่างกันมากนัก สอดคล้องกับผลการศึกษาของวีรยศ (2530) พบว่า ระดับรายได้มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ผลการศึกษาของประสาน (2527) พบว่า รายได้ต่อปีที่แตกต่างกันของเกษตรกรมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการใช้ยาฆ่าแมลงอย่างถูกต้องของเกษตรกร ผลการศึกษาของนพรัตน์ (2544) พบว่า รายได้รวมในครัวเรือนเกษตรกรมีผลต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ผลการศึกษาของนิพนธ์ (2540) พบว่า สาเหตุสำคัญที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรปลูกป่าคือ ความต้องการได้รับผลตอบแทนในรายได้ของผลผลิตจากสวนป่าในอนาคต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรนุช (2542) พบว่า รายได้รวมของครัวเรือนของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน ผลการศึกษาของปฎิมา (2543) พบว่า รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนไม่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน ผลการศึกษาของจรัส (2539) พบว่ารายได้จากการเลี้ยงสุกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาของอลงกรณ์ (2534) ที่พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่

10. ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งและกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เนื่องจากเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีรายจ่ายของครัวเรือนใกล้เคียงกันและไม่แตกต่างกันมากนัก

11. ภาวะหนี้สิน ไม่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มผู้ปลูกและไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีภาวะหนี้สินใกล้เคียงกันและไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกฤติกา (2534) พบว่า ภาวะหนี้สินของสมาชิกไม่มีผลต่อการออมของครอบครัวสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ผลการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ (2536) พบว่า ภาวะหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของจันทวรรณ (2535) ที่พบว่า หนี้สินมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกร

1. ด้านพื้นที่ทำการเพาะปลูก

- ปัญหาความแตกต่างของพื้นที่ทำการเกษตร บางพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มทำให้บางครั้งเกิดน้ำขังส่งผลให้รากของถั่วเหลืองเน่าเสีย
- ปัญหาพื้นที่เกษตรอยู่ห่างไกลคลองชลประทาน ทำให้ยุ่งยากในการผันน้ำเข้าพื้นที่เพาะปลูก และมักจะไม่ได้รับน้ำชลประทาน เพราะเกษตรกรที่อยู่ใกล้คลองชลประทานสูบน้ำไปก่อน
- ปัญหาพื้นที่ทำการเพาะปลูกมีไม่เพียงพอ ทำให้เกษตรกรต้องเช่าพื้นที่คนอื่นเพื่อใช้ในการเพาะปลูก
- ปัญหาสภาพดินไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง

2. ด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก

- ปัญหาแหล่งเก็บน้ำมีไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก เนื่องจากแหล่งเก็บน้ำมีน้อยและไม่สามารถเก็บน้ำได้ปริมาณที่มากเพียงพอต่อความต้องการใช้ในการเกษตร
- ปัญหาผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการปิดเปิดน้ำชลประทานไม่ประกาศเวลาปิดเปิดน้ำล่วงหน้าก่อน ทำเกษตรกรไม่สามารถวางแผนการเพาะปลูกได้

3. ด้านการผลิตและดูแลรักษา

- ปัญหาความผันผวนทั้งทางด้านปริมาณน้ำฝนและสภาพภูมิอากาศ เช่น ฝนตกนอกฤดูกาล ปัญหาปริมาณฝนที่มากเกินไป ทำให้เกิดน้ำขัง ส่งผลให้รากถั่วเหลืองเน่า ปัญหาอุณหภูมิที่ต่ำเกินไปทำให้ถั่วเหลืองไม่ให้ผลผลิตคือ ไม่ติดดอก และฝักอ่อน
- ปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลง เช่น เพลี้ยกระโดด หนอน และหนูที่เข้ามากัดกินและทำลายต้นถั่วเหลือง

4. ด้านการตลาด

- ปัญหาตลาดรับซื้อถั่วเหลืองมีความไม่แน่นอน พ่อค้าคนกลางไม่มีมาตรฐานในการรับซื้อถั่วเหลือง ทำให้เกษตรกรขายผลผลิตถั่วเหลืองได้ในราคาต่ำ

5. ปัญหาอื่น ๆ ที่พบในการเพาะปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง

- ปัญหาราคาปัจจัยการผลิตสูง เช่น ปุ๋ย และยาฆ่าแมลง เนื่องจากบางชนิดต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ และ

- ปัญหาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เมล็ดพันธุ์ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดมีราคาแพง แต่เมื่อนำไปทำการเพาะปลูกแล้วพบว่า ไม่งอกหรือมีการงอกช้า

- ปัญหาด้านเงินทุนเพื่อใช้ในการเพาะปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกร

- ปัญหาเกษตรกรขาดความรู้และเทคนิคในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง รวมทั้งขาดความรู้ด้านการตลาด

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากปัญหาอัตราการผลิตของความต้องการใช้ถั่วเหลืองในประเทศเพิ่มสูงขึ้น แต่ผลผลิตถั่วเหลืองภายในประเทศมีแนวโน้มลดลง ทำให้ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท ซึ่งผลกระทบต่อดุลการค้าของประเทศ ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของปัญหาจึงได้ศึกษาถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งของเกษตรกร และคาดว่าข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้ง ซึ่งจะช่วยให้ผลผลิตถั่วเหลืองภายในประเทศเพิ่มขึ้น จากผลการศึกษาพบว่ามีตัวแปร 3 ตัวที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้งของเกษตรกร ได้แก่

1. การรับรู้ราคาปีที่ผ่านมา ดังนั้นรัฐบาลจะต้องทำให้ราคาถั่วเหลืองฤดูแล้งเป็นที่ดึงดูดใจต่อเกษตรกร อาจจะโดยการใช้มาตรการอื่นเข้ามาช่วย เช่น การประกันราคา การอุดหนุนการซื้อถั่วเหลืองฤดูแล้งภายในประเทศ ซึ่งนโยบายดังกล่าวถึงแม้ว่าจะขัดกับนโยบายของ WTO อยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นแนวทางที่จะช่วยยับยั้งหรือชะลอปัญหา พร้อมกันนี้รัฐบาลจะต้องปรับสภาพการผลิตถั่วเหลืองให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อลดต้นทุนในการผลิตถั่วเหลือง และเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากการเกษตรแบบครัวเรือนให้เป็นการผลิตลักษณะอุตสาหกรรมมากขึ้น ปัจจุบันรูปแบบการผลิตของเกษตรกรไทยจะมีขนาดเล็ก อาศัยแรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่คุ้มกับการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องจักรที่ทันสมัยแต่ก็สามารถที่จะทำได้ โดยให้เป็นลักษณะของส่วนรวมอาจจะอยู่ในรูปแบบสหกรณ์ หรือ กลุ่มเกษตรกร ซึ่งผลจากการใช้นโยบายดังกล่าวก็จะทำให้ต้นทุนลดลง เมื่อต้นทุนลดลงก็สามารถที่จะ แข่งขันในตลาดการค้าเสรีกับต่างประเทศได้

2. การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ เช่นการแจกเชื้อโรโซเดียวการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพในราคาถูก การแจกเชื้อโรโซเบียมให้แก่เกษตรกร จากผลการศึกษาพบว่ามีผลต่อการตัดสินใจให้เกษตรกรปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ดังนั้นรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งควรจะใช้ลักษณะหรือพฤติกรรมของเกษตรกรตรงจุดนี้ไปใช้ในการส่งเสริมแก่เกษตรกร พร้อมกันนี้จะต้องพยายามสร้างความเข้าใจเพื่อไม่ให้เกษตรกรเคยชินกับการได้รับแจกสิ่งของ และรอคอยการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการเกษตรด้านอื่นๆ อีกต่อไป

3. ระดับการศึกษา เป็นปัญหาพื้นฐานทางการเกษตรของประเทศ เพราะจากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ หากเทียบกับเกษตรกรในต่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจะต้องพยายามให้ความรู้ทั้งด้านการทำเกษตร รวมทั้งด้านการตลาดให้แก่เกษตรกรเหล่านี้ และจากการศึกษาในส่วนของปัญหาการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง พบว่าเกษตรกรยังมีปัญหาและมีความต้องการความรู้และเทคนิคในการปลูกถั่วเหลือง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งเมื่อเกษตรกรมีความรู้และเทคนิคในการปลูกถั่วเหลืองแล้ว ก็จะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการผลิตของตนเองและประสบผลสำเร็จ ทำให้เป็นที่ดึงดูดใจของเกษตรกรรายอื่นที่ไม่ปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งให้หันมาปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง

นอกจากนี้ยังมีส่วนอื่นๆ ที่รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ยังเป็นปัญหาต่อการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง ได้แก่ การขยายพื้นที่รองรับน้ำชลประทาน การสร้างแหล่งเก็บน้ำเพิ่ม การให้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ รวมทั้งปัจจัยการผลิตอื่น เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ในราคาที่เหมาะสม การให้สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และการสร้างตลาดรับซื้อถั่วเหลืองที่ได้มาตรฐานเพื่อที่จะทำให้ผลิตถั่วเหลืองในประเทศเพิ่มขึ้น ลดการนำเข้าจากต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะในส่วนของบางพื้นที่ในจังหวัดแพร่ จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอสูงเม่น อำเภอหนองม่วงไข่ และอำเภอเด่นชัย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตถั่วเหลืองฤดูแล้งที่สำคัญของจังหวัดแพร่ จึงขอเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพและผลผลิตของถั่วเหลืองฤดูแล้งเพื่อให้ได้ผลผลิตถั่วเหลืองต่อไร่ในปริมาณที่สูงขึ้นและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาถึงพฤติกรรมของเกษตรกรที่มีต่อการรับเทคโนโลยีในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่และยกระดับศักยภาพในการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกร
3. ควรศึกษาถึงบทบาทเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้ง
4. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกรในจังหวัดอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับในแต่ละจังหวัด
5. ควรศึกษาวิจัยสภาพการผลิตถั่วเหลืองในต่างประเทศ เนื่องจากปัจจุบันตลาดถั่วเหลืองมีการแข่งขันแบบเสรีมากขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและศึกษาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหา อุปสรรค และนำผลที่ได้มาปรับปรุงสภาพการผลิตถั่วเหลืองในประเทศให้มีศักยภาพ และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้มากยิ่งขึ้น